

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

לע"נ הגאון רבי יוסף אשר הי"ד ב"ר אברהם הלוי זצ"ל פאלאק ראש הישיבה ורב העיירה 'ווערפעלעט' שבהונגריה נלב"ע בחודש אייר בשנת הזעם תנצב"ה

לע"נ ר' רפאל משה זאב בן החבר ר' אהרן דוד זצ"ל קולמן נלב"ע ט"ו אייר תשע"א תנצב"ה

לע"נ ר' גדעון אריאל בן ר' ישראל ז"ל - נלב"ע י"ד אייר תשע"ג

כרשת אמר תשע"ג

גליון רמ"ז שנת שביעית

דבר תורה

"אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קדש הוא לאלהינו". ויקרא כ"א ז' ו**"ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבחה אל בית אביה כעונותיה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו".** שם כ"ב ב"ג

שנינו בגיטין צ' א', "בית שמאי אומרים, לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, שנאמר (דברים כ"ד א'), כי מצא בה ערות דבר, ובית הלל אומרים, אפילו הקדיחה תבשילו (ערות תבשילו באיש או שקלקלתהו מרוב מלה - ע"פ רש"י), שנאמר, כי מצא בה ערות דבר (כ"ב משמע להו או ערוה או שאר דבר סרחון - רש"י). ר' עקיבא אומר, אפילו מצא אחרת נאה הימנה, שנאמר (שם), והיה אם לא תמצא חן בעיניו". והנה לדעת בית שמאי שההיתר היחידי לאדם לגרש את אשתו הוא רק אם מצא בה ערות דבר, וכמבואר בגמ' שזינתה בעדים (ובלא התראה שאינה נהרסת), ועל אשה זו נאמרה פרשת גט בתורה, אם כן לשיטתם מדוע התורה צריכה להזהיר בהן שלא ישא גרושה, הרי אם אדם גרש אשה בהכרח שהיא זונה, ובלאו איסור גרושה היא כבר אסורה לכהן.

הפני יהושע והחיד"א (בפני דוד כאן אות ג') מיישבים את הדברים בכמה אופנים. ראשית הם כותבים ליישב, שבגמ' מבואר שאם הבעל גרש את אשתו באופן שאסור לו לגרשו, אינו מחויב להשיבה, רמ"א דעבד עבד, נמצא שיתכן ובעל יגרש את אשתו הצדקת שלא כדין, ובלא איסור גרושה לכהן היא היתה מותרת לכהן, ועל כן באה התורה ומוסיפה איסור גרושה, שכל גרושה אפילו אם היא צדקה, אסורה לכהן [אלא שהחיד"א דוחה תירוץ זה, שלא מסתבר לומר שהתורה באה לומר איסור גרושה על מי שעבר בעירה ויגרש את אשתו שלא כדת].

שנית כותב הפני יהושע, שהפוסקים דנים בעצם מחלוקת ב"ש ובה במשנה, האם כל דבריהם אמורים רק בזיווג שני, ובזיווג ראשון כל"ע אסור לאדם לגרש אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר, או שנחלקו בזי"ר ואילו בזי"ש אף לב"ש מותר לגרשה כשמצא אחרת נאה הימנה (ע"י גט שמועט אבה"ע סי' ק"ט סק"ו). לדעת שבזי"ש מותר לגרש בלא ערות דבר, וכן גרושה מוז"ש שאין בה כל חסרון, ועל כך כותבת התורה שאף היא אסורה לכהן. כמ"כ כותבים שגם על ליתר ע"פ שיטות הראשונים שכל מחלוקת ב"ש ובה היא לגבי גרושה בלא אשה בל"ב אבל בהסתמכותה, גם ב"ש מודים שיכול לגרשה בלא חטא (ע"י רמ"א אבה"ע שם ס"ג), וא"כ על גרושה זו באה התורה ואומרת שהיא אסורה לכהן [ומה שיש שכתבו שכל מחלוקת ב"ש ובה היא בגד עצה והנהגה טובה ולא בתורת איסור, עיין בגט פשוט שם ד"ה וראיתי שמוכיח שהוא איסור גמור, וכותב ע"כ החיד"א, שאף אם יש בזה איסור, בודאי שאינו איסור דאורייתא אלא דרבנן, וע"כ הזהירה התורה].

עוד כתבו לכאור ע"פ חידושו של מהרש"ם (א"ה סי' ר"א) בדעת בית שמאי, שלשיטתם כל האיסור של אדם לגרש אשה, הוא רק באשתו מנישואין, שכל עוד שלא מצא בה ערות דבר אינו יכול לגרשה, אבל באשתו מאירוסין, אפילו אם מצא אחרת נאה הימנה הוא יכול לגרשה. ולפ"ז מובנת שאלתנו, שכל מה שהתורה כתבה איסור גרושה לכהן, הכוונה על גרושה מאירוסין, אבל גרושה מנישואין, אין היא נמי שאינה בכלל האיסור הלוה, שהיא כבר אסורה עליו מרין זונה, שרק מחמת כן בעלה יכל לגרשה.

תירוץ נוסף כתב החיד"א לתירץ, וזאת ע"פ מה דלמדת בכתובות ט' א' ושבט נ"ז א', "דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כל היוצא מאימת בית דוד, גט כריתות כותב לאשתו (שלאם ימות במלחמה ייהא גם מיום כתיבתו - רש"י), כדכתיב (ש"א י"ז י"ח), ויאת ארץ תפקד לשלום ויאת ויהיבם תפקח ויאקף שמעשה זה היה במלחמת שאול, ישי הנהיג כן בביתו וצא בניו, וראה דוד והתטיב בניו וקבע והנהיג כן בקרב הנהיג ובלב המלחמות - ר"פ רש"י). מאי ואת עירובתם תקח. תני רב יוסף, דברים המעורבין בינו לבין (היינו קדושים). תקח, תבטל על ידי גט שכתבא להם מן המלחמה - רש"י בשבת). והנה בפשטות גם בית שמאי לומדים שמותר לעשות ככתבתו זו של דוד, שבשעת הצורך ניתן לגט גם אם אינו כן חסרון באשה, ועל גרושה זו כותבת התורה שהיא אסורה לכהן.

הנה כל הדרכים הללו מביאים נפלא את הפסוק של איסור נישואין לכהן, מדוע לב"ש התורה צריכה לכתוב שגם גרושה אסורה לכהן, אבל עדיין צריך להבין מדוע בפרשת בת כהן השבה לבית אביה היתה מותרת באכילת תרומה, כותבת התורה גם להתייזת זאת לבת כהן גרושה, הרי לב"ש כל גרושה היא בפרשת זונה וא"כ מהשעה בה נטמאה בזנותה, נפסלה מאכילת תרומה, ופשוט שאינה יכולה לחזור לאכול בבית אביה כעונותיה, וא"כ אינו גרושה ריבתה התורה להיתר. הניאור הראשון ממדובר אף אדם גירש כנגד ההלכה, לא יוכל להיות הסיבה שהתורה כתבה כאן דין זה, שהרי מבואר ביבמות י"ח א', "דאי לאיסורא כתב, דאי להיתרא לא כתב", והיינו שאם התורה אסרה בה, ואדם הלך ועשה כן כנגד איסור התורה, אזי אם מחמת כן התוצאה היתה אסורה, התורה כתבת לחוש זאת שיש איסור בתוצאה, אבל אם התוצאה אינה אסורה, התורה לא תטרח לכתוב שאם נעשה שלא כדת בכל זאת התוצאה אינה נאסרת, וביב"ד, התורה לא תכתוב לימוד מיוחד שאם אדם עבר ויגרש את אשתו שלא כדין, שאם גרושה זו היא בת כהן, עדיין מותר לה לאכול בתרומה.

גם מה שתירצו על זי"ש ועל הסכמת האשה, כ"ז הוא רק לשיטות מסוימות, ולשיטות האחרות עדיין קשה. ואף על גרושה מהאירוסין קשה לומר שהפסוק מדבר, שהרי התורה מדגישה שזרע אין לה, והיינו מנישואין. וכן קשה לומר שהפסוק בא לכתוב כאן דין על תקנת דוד של גיטי היוצאה למלחמה, שהרי הוא רק תקנת דוד והתורה לא כותבת להפקיע דין ותקנה דרבנן.

השאלה סביב המצאות של אשה כזו שמדאורייתא אף לב"ש בעלה מחויב לגרשה, ואין בה כל שאלה של זונה, הסערה את הלומדים לפני שבטונים שנה, שעל ידה יוכלו ליישב את דברי הפסוק שהזכיר גרושה בפרשת בת כהן השבה לבית אביה. והגאון רבי יעקב מאיר בידערמאן זרומה, חתנו של הגאון בעל השפת אמת זצ"ל, מצא אשה שכזו, כפי שכותב במכתב להגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל רבה של ירושלים, ממוכא שבת"ר הר צבי אבה"ע סי' קט"ו.

וכן כותב הגרי"מ, הלכה היא שאשה שמת בעלה בלא ולד, ונפלה ליבום לפני אחי בעלה, אם היא אסורה על האח היבם באיסור לאו, מדאורייתא העשה של היבום דוחה את הלא תעשה של איסור הנישואין, והיבם צריך ליבמה, אלא שאחר שיבמה קיים בה את המצוה, פקע העשה של יבום, ונשאר הלאו של הנישואין, והוא מחויב לגרשה, כי כעת היא אסורה עליו, ובודאי אשה בית שמאי ירוש' שאותה היבום מחויב לגרשה. הרי שיש לנו אשה שאף לב"ש מדאורייתא בעלה מחויב לגרשה, למרות שלא נמצא בה כלל דבר ערוה.

אם נתבונן בדברי הפסוק, נראה שהדברים מדויקים ביותר, "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה", שמדובר בבת כהן שהיתה אלמנה מבעלה הראשון וגרושה מהיבם, וזרע אין לה", שכל הסיבה שהיתה צריכה להגיע לנישואיה אלו השניים ולגירושיה, הוא משום שאין לה זרע, ומחמת כן היוצרה ליבום, ועל אשה זו שהיא גרושה בלא שום חסרון עצמי, כותבת התורה שהיא מותרת לשוב לבית אביה ולאכול בתרומה כבימי נעוריה. ועל כך ממשכה התורה וכותבת, "מלחם אביה תאכל", שלמרות שנישאה ליבם שהוא מחויב לאוין, בכל זאת לא נפסלה מאכילת תרומה, שכל מה שאסור אשה שנישאה לחיבי לאוין, הוא משום איסור זונה וזרות, אבל אצלה שהוא משום מצוה, היא לא נאסרת, וזה מה שפסטים הפסוק, "ולא יאכל בו", שרק משום זרות נאסרת, ולא באופן זה.

כתב חידה

בשלוש פעמים בתורה נזכרתי, בזכות בני שממנו השתבחתי.

במנין מרובה נתברכה משפחתנו, ובשם אבינו שכאשה נקרא נדרשנו.

אבי שזכה לכוחות מיוחדים, שמע זעקה שנשמעה למרחקים.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תוכנית: הקשר בין הדמות לפרשה הוא בהזכרתה או ברמיזתה בפרשה או בפרש"י

חילוקא דרבנן

כתיב (ויקרא כ"ד י'), "ויצא בן אשה ישקאלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו בפניה בן הישקאלית ואיש הישקאלית, ופרש"י, "בתוך בני ישראל. מלמד שנתגיר".

עיין יבמות (מ"ה ב'), "והלכתא, עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, הולד כשר, בין בפנויה בין באשת איש". והרי כאן אמו של האיש מצרי, שלומית בת דברי, ישראלית היתה, ולמה הוצרך להתגיר.

וצריך ביאור!!!

בין חידות

מה הקשר בין אחד מהלכות ספירת העומר, דין הדלקת נרות שבת, ואחד מהדינים הנלמדים מהלכות בני אהרן הכהנים?

מעשה רב

בצהרי ל"ב בעומר פנה בנו של ר' ראובן לאביו, וביקש ממנו שיתרום בקבוק שמן זית ל'מדרות ל"ג בעומר'. ר' ראובן סירב לבקשת בנו בטענה שהוא חושש לאיסור 'בל תשחית' ההדלקה לכבוד רשב"י, הסביר האב, יכולה להתקיים גם על ידי הדלקת מספר עצים יחד, מבלי לבזבז על כך דברים יקרים.

כשסיפר את הדבר לר' שמעון ידיו, אמר לו הלה, שהרי ידוע שיש המשליכים למדורות בגדים ואפילו שהם יקרים, ואינם נמנעים משום בל תשחית, ואולי ההיתר שלהם גם יועיל לכם.

השיבו ר' ראובן, גם אם נאמר שיש היתר לאותם אלו, הוא מפני שחושבים שיש תועלת בזה במקרים מסוימים, ואם יש תועלת שוב אין בזה משום בל תשחית. אבל סתם להוסיף שמן למדורה, אין בכך כל ענין ותועלת, וא"כ איסור בל תשחית במקומו עומד.

זאת ועוד, טען ר' ראובן, יתכן ואם יש היתר להשליך בגדים למדורה, הוא רק במירון במקום מנוחת רשב"י, אבל בשאר מקומות שכל הדלקת המדורות הוא להרבות שמחה, מהיכני יתני להתיר.

השאלה היא, הצדק עם מי ?

מעניינא דסדרא

איתא בבוזחים (ק"כ א'), דאע"פ שהזר כשר לעבוד ב'במה', מ"מ מומין פוסלין בו (ע"י רש"י וקח אהרן שם).

היאך לכאורה יש להוכיח ע"פ פרשתנו, דאין כלל פסולי מומין בזר (במקום שהותרה בו העבודה)?

© כל הזכויות שמורות ל"איחוד בחידוד" ולרבים החותבים - ארץ ישראל

גאבור אלאלו להגפסוהו באיוון פרשז ויקרא

בשחיטת חולין, כיון שאין עליו לא חיוב ואף לא מעלה ומדת חסידות לשחוט בעצמו, אולי אין זה ביוון אף אם היה נמנע בשביל כללך הידים, ונמצא שהוא רק קצת ספק לאסור, שלכן אם יש לו צורך כמכני צנה וכדומה, אין לאסור לו, אבל בלא צורך זה החמיר⁵¹.

ולפי"ז י"ל דעיקר החומרא הוא כשנמנע שלא ללכלך ידיו בשביל המצוה, וזה יותר שייך כשמראה שלא נזהר לו להתלכלך בגלל המצוה כמו עד הבא מחמת השחיטה, ובגדלה"ו אילו נמנע מלהחזיק זולת בבתי ידים, הוא קצת דומה לזה, שע"ז אינו חושש שישפך על ידיו מהכוס של ברכה, אבל כשמחזיק בפנייתו שהוא רק כדי שלא ירגיש הקור, הוא קצת דומה לקדש על כוס קר בדוקא, אין בזה בזיון, כיון שיש לו צורך, שהקור מפריעו, ולכן שרי.

תשובה ל"חילוקא ברנבן"

בתשובה לשאלה, בהא דכתביב (ויקרא ט"ז ג), "בזאת יבא אהרן אל הקדש שפרה בן זכר לחטאת ואיל לעלה", ופרש"י, "בזאת יבא אהרן וגו' ואף זו לא בכל עת, כי אם ביום הכיפורים, כמו שמפורש בסוף הפרשה (ספוק כ"ט), בחדש השביעי בששור לחודש". מבואר בדברי רש"י, שמתור להכן גדול להכנס לחודש הקדשים רק ביום אחד בשנה, בשעת עבודת יום הכיפורים, ואילו במדרש (ויק"ר כ"א ז) איתא, "לא עת לשחט ולא עת ליכנס יכנס", וכן הוא בשמ"ר (ל"ח כ), שעה שהיה רוצה לעלות יכנס, וכן הוא בשמ"ר (ל"ח כ), "כך היה אהרן נכנס בכל שעה לכלבית שעה בכל שעה שלא רק בעבודת יוה"כ יכול להכנס.

איתא במדרש (שמ"ר ל"ח ח'): "כך אהרן היה נכנס בכל שעה לבית קדש ופשוט היה נכנס, וכתב שם בפינת": "כך היה נכנס בכל שנה כו, כצ"ל, והנראה שתיקן הגירסא משום הקושיא הנ"ל, ואולם במדרש ויק"ר לשם ס' כתוב: "אלא בכל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס", אל הנה לא שם. וע"ש בהגהות הרד"ל שכתב: "אלא בכל שעה שהוא רוצה כו, פ"י הקשה י"ל, בהארן לבדו היה זה, שבכל שעה שרוצה לנכנס רק נכנס, רק בשבסדר הזה, אבל לבניו נאמר לדורות חוקת עולם אחת בשנה, ביהו"כ פ' לבדד". עוד כתבו"ב בשם הגה"א, נכנסת ישראל בשנה הוא לענין כפרה, אבל ליכנס יכול בכל עת שעושה כסדר הזה.

תשובה ל"מבין חיות"

בתשובה לשאלה, איהו' לאו דאורייתא' קיים רק לגבי בעלי חיים שלא נמשלה בהם כנסת ישראל.

המדובר הוא בלאו דאורייתא דלא תנחשו'. דהנה איתא בגיטין מ"ה א': "לקשה" ליה לרב עיליש וכי' יומא חז' חוה יתיב גביה ההוא נגרא אהוה ידע בלשנא דציפורי, אתא עורבא וקא קריא ליה, א"ל מאי קאמר, א"ל עיליש ברח עיליש ברח. אמר, עורבא שיקרא הוא ולא סימכא עליה. אדהכי אתא יונה וקא קריא, א"ל מאי קאמר, א"ל עיליש ברח עיליש ברח. אמר, כנסת ישראל כיונה מתילא, ש"מ מתרחיש לי ניסא". וצ"ב מה ההבדל בין העורב ליונה לענין איסור נחוש.

ובחיובי המאירי שם, כתב: "וכן אמרו בגיטין על רב עיליש שנשבה והורה לו צפצוף העוף, שאם יברח יצליח, ולא רצה לעשות כן עפ"י העורב, והואה לי שמתוך שכל עיני העורב נחשים קדומים וכללים, ויראה שאמר עורבא שקרא הוא, כלומר, והוא דרך נחש, וכשהורה לו אח"כ צפצוף היונה בדבר ר' עשה עפ"י אותה הנדה, מתוך שלא היה עוף שנחש שלו קדום וכללי, והוא שאמר מראי כנסת ישראל היונה איתמלא, ש"מ מתרחיש ניסא, כלומר, שאין זה נחש האסור".

וראיתו בדרשות ר"י אבן שונוב פ' קדשים, שכתב: "לא תנחשו, אמרו חז"ל ענין המנחמים בחולדה ובעופות ובכוכבים, וקשיא לן בעופות ואילו ר' עיליש שניחש בעופות כמאורו בגיטין, וקשיא מפרשים דוקא יונה דמתילא לכנסת ישראל, אבל שאר עופות אסור, והיינו דלא אשגח עורב". מבואר דמשום דביונה נמשלה כנסת ישראל, אין בזה איסור נחש".

תשובה ל"מענינא דסדרא"

בתשובה לשאלה, בהא דאיתא בסנהדרין (ע"ד א), "רוצה גופיה מנא לו ריהרגו ואין יעבור), סברא הוא, ... מי ימור דדמא דידך סומק טיפי". והוא מענינא ע"פ פרשניותו דיש' דם'

לכבד את עצמו, ועוד, שלא איכפ"כ שבוה' מחלל קדשי שמים', וע"י בפרש"י בסוף כריתות, שמבאר שעשה כן כדי שלא יתלכלך בדם קדשים, וזהו הבזיון, היפך ממה שנאמר אצל בני אהרן הכהנים, ששבח הוא להם שהולכים עד ארכובותיהן בדם, כדאי בפסחים ס"ה ב', ע"ש.

וע"ע בלשון רבינו חננאל בפסחים שם, שכתב: "שמכבד עצמו דכרין דידו בשראי ועביד עבודה, ונמצא מבוה קדשי שמים ליגע אותם בידו, והיינו שהבזיון מה שאינו חפץ ליגע בידיו בקדשי שמים משום כבוד עצמו.

ומכל זה נראה שאין הדמיון שוה ממש, דכיון של ברכה אינו חשבי קדשים לשיצטרך להימנע מללבוש בתי ידים של כשבייל שלא יתלכלך, אלא שמ"מ כיון שיש זלוול קצת בהמצוה, סובר ה'ספר חסידים' דיש לחוש כבר שהוא מעין' ההוא דיששכר איש כפר ברכאי.

לבישת כפפות לשם חשיבות ודרך כבוד ושררה בעת התפילה

ה' ואמנם אם לובש הבתי ידים לשם חשיבות ודרך כבוד, גורע טפי, דעיי' בב"ח ס' צ"א שכתב: "ומל"ש שיש לגעור באותם שלובשי בתי שוקישים של פקטון... ומקצתן לבושים בתי ידים... ועומדין בתפלה, ומהר"ר יעקב פולק ז"ל קרא עליהם המקרא הזה (תהלים ל"ו ב'), אל תבואין רגל גאווה, ויד רשיעים אל תנידיני, וע"י' במה שכתבתי בסוף סימן זה". וכוונתו במש"כ בסיים דבריו, ודמם שבתפלה תתלוו אם דרך כן לעמוד לפני מלכים, ונראה שזה הוא מצד שאר גבהות לפני הממוקם, לכן אסרו זה בתפילה, וכ"כ להדיא במ"ב ס' צ"א סק"ב בשם הפ"ח, ע"ש, ולפי"ז י"ל שגם בעת שמברך להקב"ה, אינו ראוי להראות גיאות בעצמו ללבוש הבתי ידים.

חילוק בין תפלה בכפפות למצוה שעושה בידיים כשהוא עם כפפות

וראיתו בשר"ת באר משה ח"ד ס' ל"ט, שמעיר ע"ד הב"ח: "ולכא"ו י"ל לתמוה למה לא הביאו ראיא לאיסור מיששכר איש כפר ברכאי, כמ"כ בזיון איכא לעמוד ולהתפלל בבתי ידים", ותיקף מביע על כך הברא משה: "ויז"כ צ"ל דאין שום ראיא, דלא משל בתפלה אינו עוסק בידיו בשום מצוה, ואין בידו דבר שבקדושה, ואין כאן בזיון כלפי מעלה, אלא גאוה וגאון, וע"כ שפיר הביאו הפוסק ויד רשיעים לו תנידיני, והב"ן. ולפי סברתו י"ל דאין עוסקא על הספר חסידים, דהא לה"ח כ"כ כה"ס של ברהמ"ז עוסק בידיו במצוה, ולא דמי לתפילה.

המתפלל במקום צינה וקור גדול אם צריך להסירם

ועיי"ש בבאר משה שנושא ונתן לפי"ז, במי שמתפלל במקום צינה וקור גדול שדוך בול"א ללבוש בתי ידים, ולא שייך לומר דדרך גאוה לבושם, ומביא מש"ל"ת נטע שורק א"ח" ס' ו' שפע"כ"א אסר משום עובדא דיששכר איש כפר ברכאי, וכן מביא מעיקרי הדי"ן בשם תשו' מהר"ם פריוביניט' ס' ל', שאוסר לכתוב דבר שבקדושה כשידו עם בתי ידים, אמילו שטעם משום שיש לו מכה בידיו, ובעל עיקרי הדי"ן כתב עלה: "חומרא גדולה, ובפרט אם ידיו מצוננות בימי הסתיו, ומניח בתי ידים כדי לתמנן ולהישיר יתור התבינה".

והבאר משה שב ומצדקת א שישת העיקר הדי"ן, משום שאין חסרון במה שהספור לובש בתי ידים כדי שלא להתלכלך מהדיו שכתוב בו, ד"הי"כ מציונו שצריך שיתלכלכו ידיו בעת התבינה", וגם אין לתסור מצד יד רשיעים אל תנידיני, שזה שייך רק בעומד לפני המלך הלאומי, ולא במקום אחר, אמילו לא בק"ב וברכות כמבואר בב"ב ס' צ"א בשם הסמ"ק, והובא במ"ב שם סק"ז. ומסקי הבאר משה להקל במקום שסובל מצוינה ללבוש בתי ידים, כי ניכר שאינו עושה כן משום גיאות, ע"ש.

שיטת האר"מ בטעמי האיסור ללבוש כפפות בעת עשיית מצוה

והנ"מ בין סוגי המצוות

ז] והנה באר"מ יו"ד ח"ב ס' ט"ז, ונשאל אודות שוחט שרוצה לשחוט בבתי ידים, אם יש לאסור דומיא דיששכר איש כפר ברכאי, וכותב בתת"ז: "ונמצא שלא כל מצוה הוא תלוי לעשות בבתי ידים, וא"כ כשהיא מצוה, שבניגועותו חפץ המצוה מלכלך ידיו, ולובש בשביל זה בתי ידים לכסותם, כדי שלא יתלכלכו ידיו, שהוא בזיון להתפלות משני טעמים. חדא, דצריך האדם לעשות בשבחה ובאהבה, שיתכבד בלכלוך ידו בשביל המצוה, ולעשות לבקש בחבולות שלה, ויכול לתלכלך. ועוד שהוא כמאוס ח"ו בהמצוה בשביל הכללך, ואלמלי של היה לו עצה זו לא היה עושה שזוהו בלבוש... ולא דמי קדשים שאף אם עובד לא במשמרתו [ועם בתי ידים] הוא בזיון... דלעולם של לכהן חיותה בעבודתו, לעבודתו במקדש... ולכן אף שבהן שמירתו כשהניחוהו לעבוד, אם עבד בשראי כדי שלא ילכלך את ידיו, נראה שהיה נמנע אם לא היו לו בשראי לכרוך ידיו... ולכן שישכר איש כפר ברכאי שעובד בכל עת שרוצה, משום שהיה כה"ג... כשכרך ידיו בשראי, היה זה בזיון, כיון שאינה גביהה עליו ללכלך ידיו בשבילה. אבל

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, מי שנתכבד בדרך על הכוס, והכוס קר מחמת היין שבתוכו, אם מותר לו להחזיק את הכוס ב'מפית' כדי שלא יהיה קר בידיו, היות ומבואר בפוסקים שאין לברך עם 'בתי ידים'.

לבישת כפפות בעת ברכת המוציא, וברהמ"ז על הכוס

א] כתב במ"ב ס' קפ"ג סק"ט: "לא יטול הכוס בידים, רק יסירם מקודם", ומקורו כתב בשעה"צ, מ"א ו"א' בשם מהר"ם. ולעיל בס' קס"ז ח"א ס' פסק השו"ע: "יתן שתי ידיו על הפת בשעת ברכה, כיון שיש עשר אצבעות כנגד עשר מצות התלויות שפת", וכתב המ"ב בסק"ג: "יתן שתי ידיו, היינו דטוב לעשות כן, ואם הוא לבוש בבתי ידים, נכון שיסירם בשעת הברכה", ולא כתב המ"ב מקור לדבריו, אך בבאה"ט שם כתב: "ואם יש לו בית יד, צריך להסירו. הגמ"ל".

ולכא"ו יש מקום לחלק, דבכוס של ברהמ"ז, הכוס עצמו מצוה, שמשא"כ בפת אדן הפת מצוה, רק כשמברך על ענין ביתו שתי ידיו על הפת, והדבר מבואר למדקדק בלשון המ"ב, דלענין כוס כתב "לא יטול הכוס בבתי ידים, רק יסירם מקודם", ואילו לענין פת כתב "ישן הכוס עשר אצבעות כנגד עשר מצות התלויות שפת", וצריך להסירו, ומשום שעצם הענין ליתן שתי ידיו, הוא רק ענין ד'טוב לעשות כן' כשהמ"ב ב"ב שם, ואינו הפצא של מצוה כמו החזקת כוס של ברהמ"ז בעת שמברך.

חידושו של הפ"ג שבכל ברכה שיש דין להחזיק את הדבר שעליו מברכין, יש להסיר הכפפות

ב] ווע"ע בפמ"ג בא"ה ס' קס"ז סק"י שכתוב: "ע"י מ"א (שכתב "ואם יש לו בית יד, צריך להסירו") אפטר ד"ה בכל דבר, המברך שאוחזו בימינו יסיר בידו, ע"י ס' ו' ס' ל", ולכא"ו היה נראה שהוא מענין חציצה, ולא מצד כבוד מצוה, שהרי חילוק יש בין קידוש וכוס של ברהמ"ז שהכוס עצמו נעטיח בו מצוה, שמא"כ במברך על שאר מאכל, שאין המאכל עצמו של מצוה, רק שכיון שיש ענין שיאחזנו ביד, יש ענין שיהיה בלא חציצה, ולכן סובר הפ"ג דה"ה בכל דבר שמברך עליו.

ג] והנה בספר 'ברכות מהר"ם' (סוסי"ג, ובהוצ' מכון י"ם, עמ' ק"ב), ראיתי שכתב שם: "הנה" שיש על ידו בית יד, לא יקח בידו כוס של ברכה לברהמ"ז, עד שישיר מידו הבית יד, וגם לא יברך ברכת המוציא עד שישיר הבית יד מידו, ספר החסידים". הרי שכתב בחדא מוציא על כוס ברהמ"ז ועל כוס לברהמ"ז.

ויגעתי ומצאתי שמהר"ם דברי ההגה לברכות מהר"ם, הוא בס' חסידים, כתי' פאראמא, שכתב שם באות תקס"ז: "אחד לקח על יד ימין בית יד, שקורין בלשון אשכנז ה"ט ש"ט (כפפות), ולקח כוס של ברכה בידיו, א"כ חתיר, למה אתה עושה כן, אמר לו, כי יד ימיני מוכה שחין, וכוס של ברכה טעון ימין... ואמר לו חתירו, הנה ר"ש מכשיר בשמאל, ואין תנא שמכשיר בימין כשידו מעוטפת...".

דמוס הספר חסידים' בין נידו"ד לעובדא דיששכר איש כפר ברכאי

עוד כתב בס"ח שם אות תקס"ח "אדם שיש בידו בית יד שקורין ה"ט ש"ט", לא יקח כוס של ברכה לברך ברהמ"ז עד שישיר מידו בית יד שקורין ה"ט ש"ט, שהיה כן שהיה כורף ידו בשריאן ועובד עבודה נקצצו ידיו, אבל לכרוך ס"ת, אמרו להזהר שלא יגע בפי"ת כי היד אינה תהורה ל"כ... ולא יקח אדם המוציא לחם מן הארץ עד שישיר בתי יד". ומבאר דב' דינים נאמרו כאן, א. שליטול כוס של ברכה בבתי ידים הוא איסור, עד שמדמהו שיששכר איש כפר ברכאי ונקצצו ידו בשביל זה שבעת עבודת הקודש של בשריאן. ב. שאין ראוי לברך כשידו עם כפפות [ומנו שנתבאר להלן אות ה' הטעם לזה], והוה שמוסיף בסוף דבריו שלא לברך המוציא עד שישיר בתי יד, למרות שאין דין ד'פ"ת טעון הבהנה' בכוס של ברכה [ומ"כ כתב בהלכה איתת עם דין כוס של ברהמ"ז, משום שבשניהם מדבר על הסרת הבית יד].

דקדוק בלשון הגמ' בפסחים כ"ז א' ובראשונים שאינו דומה לכ' לנידו"ד

ד] ותיקן בפסחים ג"ז א' איתא: "ת"ר' ד' צווחות צוחה עזרה... צא ממאן שישכר איש כפר ברכאי שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים, דהוה כרין ידיו בשראי ועביד עבודה", פרש"י "כרין ידיו בשראי", וחציצה פוסלת בקדשים, דבעינן ולקח הכהן, שיקח בעצמו, ועוד דבזיון הוא". והנה לטעם ראשון, לכא"ו הוא שייך רק בקדשים, אמ"כ נאמר דבכל מקום שיש ענין ליטול, לכתחילה יש ליטול בידו משום לא חציצה, וצ"ע.

ויש לדקדק בלשון הגמרא 'שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים...', ומבואר שהיה כאן ב' ענינים, הראשון מה שכוונתו

1 ואמנם במ"א שם סק"י כתב כן בשם 'היגמיני מהראק', דהיינו 'הגהות מנהגי מהרי"ם', וי"ע של נמצא שם. ובשו"ע החידושים בסיני דכוננה בתפלות מהרי"ם בן ברוך, ותיקן לו הוא פ"ע במ"א המ"א סי' פק"ג סק"ס' בשם הנהגתו מהרי"ם, כמקורו של יטול כוס ברהמ"ז בבתי ידים רק יסירם מקודם, ע"ש.

2 והיינו לענין ס' חב"ד, וכן בברכת שמים, וכי"ב.

3 ראויתו חידוש שבתי' בתי יעקב (להר"י) שומר בידיו, ס' קע"ג, שבכוס של ברכה, יש דין חציצה אם אינו אוחזו כראוי בידיו, ע"ש.

4 יש לעיין אם צריך דמי עלות ס"ל כשהוא מלבוש בבתי ידים, וכי"ב בעל דוק כבוד, וגם לנשק שה"כ אינו כבוד. אם כי כפי סק"ב פתח דרך ביוון, בפרט שחושש לנישוק פה (עשר"ת וי"ס להר"ג) אפריה שליט"א, שכן סבר מורן הגרי"ט אליעזר זצ"ל לדעתו, שצריך לנשק הספר תורה ביד ולא בפ"ה.

5 וע"ע ב'בית ברוך' על ח"ה"א (ככל כ"ב סק"ס) שכתב לענין תפילה בכפפות: "ונראה אדני המקום שמתפלל חוהו קר, ומפריע לכוונת התפלה, מותר להתפלל עם הנעט יש"כ [כפפות]". והגם שם המורבז מציין דרך גאוה שמתפלל כן, אך מ"מ עם ל' לנידו"ד שיש טעם דמכת שבלבוש בכפפות אינו משום שרוצה להתכבד, יש לסמוך להקל ממשעו זה.

6 ובראה"ט נראה שיש שלוש בתי ידים כד' טעם שפוצע בידיו וכי"ב, דמכות אשכנזי מביא מצינו המצוה, וא"כ אין מניעה לברך על הכוס ברהמ"ז, ואין צורך אפטר משום אפטר. ולכא"ו אין ענין להחזיק לברך על הכוס, אפילו משום כבוד, ואין בזה מחיות טוב, אלא שבס"ח (ה"ל' באות ג), משמע שאין לכבדו ב"ב וכו', וצ"ע.

אזכור אג בני המשפחה לייחוד הפנזה עם פרז!

יותר ביהדותם, ומה גם כשחשבו שאם יתירו את דבר יהדותם, כבר לא יסבלו עוד עליה, ויוכלו לחיות חיים נטולי דאגות ככל שכיניהם הערלים.

לצערו הרב היו יהודים רבים שאחרי המלחמה החליטו בעצמם לעזוב את בארות המים החיים לחצוב להם בורות נשברים, לזכות את עצמם מעץ החיים של התורה וקיום מצוותיה, ולחיות חיי בהמה בלא כל שאיפה ומטרה, כאשר לצורך כך הסתירו את דבר יהדותם וגידלו את ילדיהם כגויי הארצות, כאשר היו כאלו שהתדרדרו עוד יותר ואף לא מלו את בניהם, ובסופו של דבר כשהילדים הללו גדלו ונישאו לגויים ואבדו מתוך הקהל, היה כבר מאוחר מידי החרטה של הוריהם לא השפיעה עליהם כלל.

בחסד ה' על תושבי רומניה, כאשר חלפו כעשור מסיום המלחמה, עלה בלב ראשי המדינה לתת ליהודי המקום את האפשרות לצאת ממנה ולהגר למדינות אחרות, ואכן רובם הגדול של יהודי רומניה שומרי התורה והמצוות ניצלו את האפשרות וכל עוד התאפשר להם נסו על נפשם וברחו ועזבו את המדינה.

באותה עת בה היהודים נסו על נפשם מהמקום, רובם המוחלט של אלו שהעמידו פני גויים חשבו שעדיף להם להשאר במקומם ובמדינתם, על פני גלות ולהגר למדינה אחרת שאפילו את שפתה אינם יודעים, ואילו אם ישארו במקומם יהיה להם טוב רגוע ושלום.

מהקהילה היהודית הגדולה ביאסי, נשארו רק מספר מועט של משפחות, ברובם הגדול מבוגרים מכדי לעשות צעד קשה זה הגירה למדינה אחרת, ללמוד שפה חדשה וקטגורי חיים שונה. כאשר אותם משפחות ממשכים לתפעל את הקהילה ובבית הכנסת התקיימו תפילות כסדרם ואף שיעורי תורה מדי יום ביומו, כשהם מרגישים סיפוק רב מקיום המצוות ושמירת התורה.

בשונה מאלו ששמרו את התורה והמצוות וחיו את חייהם יחסית על מי מנוחות ובריגיע נפשית, אלו שעזבו את התורה והמצוות וניסו להתדמות לגויי הארצות, מלבד מה שמצפונם ייסר אותם בכל ושהו, ובמיוחד אלו שבעבר הייתה להם יותר שייכות למצוות, שלא יכלו כלל להנות מחיי הבהמה שחיו, בידעם שעל כל עבירה שעושים ישלמו ביוקר רב, ואף שניסו לטמאות את עצמם בכל העוונות ולטמטם את מוחם, בכל זאת הגירסת דניקוואט שלהם מנעה מהם כל הנאה ורובם היו מדוכאים ומיאשים.

גוסטב פוקלרשי, שהיה ידוע לכל כאחד מגויי הארץ, שלפי דבריו לאחר המלחמה עבר מאחד הכפרים להתגורר ביאסי, לא היה אלא לייבלה פארגענסניטאידישקייט*. מוראות המלחמה גרמו לו לחשוב שאם יעזוב את ידותו ואף יחליף את שמו לשם גוסטב ולשם משפחה מצוי בקרב גויי רומניה, הדבר יעזור לו לחיות חיים טובים. מציאות חייו העלובים בתור גוי ממוצע, במיוחד לאחר שזכה להיות מהעם שה' בחר בנו מכל עם, ובעבר אף היה לו טעם בקיום מצוות והנאה בלימוד התורה, בכל עת הוא הרגיש רע ומר בחייו ובגורלו שהוא בחר לעצמו, ולא השכיל לשבו בתשובה שלימה לה' ותורתו.

בכל פעם שיצא לו לעבור לידי יהודי שומר תורה ומצוות, הוא הרגיש שליבו מתהפך בקרבו, ועל כן פיתח שנאה עזה לכל דבר יהודי ולכל מה שהזכיר לו ריח של יהדות. המיקום של ביתו בסמוך לבית הכנסת המרכזי של הקהילה היהודית ביאסי, גרם לו לפעמים לעשות דרך ארוכה, העיקר שלא לעבור על פנתון בית הכנסת וסמוך לו. הוא העדיף כמה שפחות לראות דברים המזכירים לו את יהדותו שאליה הוא מנסה להתכחש.

המעניין היה, שראשונה שבה מבית פושר יותר ביהדותו, הרגיש פחות רע ואלו שאלו דבר שבקדושה, ועל כן, למרות שכלפי חוץ היא התנהגה כגויה רגילה, בכל זאת היו כמה דברים שעליהם היא הקפידה בסתר, כתענית ביום הכיפורים ואי אכילת לחם בפסח ועוד כמה מצוות. כשנולד להם בנם, החליט אביו שאף לא ללמוד ולקרוא לו בשם גויי מוחלט, ניקולאי, על שמו של אחד מהרשעים שונאי ישראל ששמו נישא לדראון עולם.

לא פלא שהילד שגדל כגוי גמור, אכן התנהג כשאר חבריו הנערים הגויים, בפריקת עול מוחלטת. פעמים רבות כשהתנהגותו הנוראית של ניקולאי בנו כלפי הגיעה לשיאים חדשים, עברה בליבו של גוסטב מחשבות חרטה וצער על האופן בו הוא מגדל את בנו, במיוחד כשזכר את הכבוד שהוא ואחיו היו מכבדים את אביו וחצצים לעשות לו יקר וגדולה, ותמיד היה אומר לעצמו שכך יאה ונאה לו שבנו יתנהג אליו כך.

ככל שעברו הימים וראה עד להיכן מגיע בנו יחידו, הרגשותיו הרעות התרבו. השבר הגדול שקיבל היה, כשכנו הצטרף לאחת מתנועות הנוער הפטריוטיות שהיו ברומניה באותה שעה, שדגלה במלחמה בזרים ובמיוחד ביהודים. ניקולאי היה מספר בגוואל לאביו על פעילותיהם הרבות של התנועה בסילוק זרים ובמיוחד שנאתם העזה ליהודים, ואילו ליבו של אביו היה מטרסק לסיסי לילה. באחת הלילות חלם גוסטב חלום בלהות בו ראה את מה שעבר עליו לפני המלחמה, כשגוי רומני התנפל עליו ברחובה של

את שרשרת הרי הקרפטים, כך שבכל מקרה אנו מוגנים ואיננו צריכים לפחד.

לעומתם היו יהודים רבים אחרים שלא ידעו ממי לפחד יותר, האם מפני שלטון הרשע של הרוסים רוצחי הנפשות שנלחמו כנגד כל דבר שבקדושה, ומחמת כך לברוח אל מערב המדינה, מקום בו הם מאמינים להיות יותר מוגנים מהרוסים אך חשופים למלאכי החבלה רוצחי הגופים. או לחשוש ולפחד מרוצחי הגופות ולנסות למצוא מפלט אצל רוצחי הנפשות, אבל מה שברור שאין כל סיבה לשאנונות.

מיקומם בסמוך לגבול גרם שהגיע אליהם יותר מידע ממה שקורה במלחמת הרוסים ביהדות, לחשוח לא כל ילדי ישראל ולנפץ עוללים אלי סלע, בעקירתם מהתורה והמצוות. שומרי משמרת התורה ידעו בכל עת לחזק בקרב בני ביתם את הידיעה הברורה שחיים תחת שלטון רוס, גרויעים מהריגה ביטורים על ידי מלאכי החבלה. עדיף להציל את הנשמה ולזכות לחיי נצח, מאשר לאבדה במחיר הצלת הגוף ולחיות חיי בהמה ולהשאר לדראון עולם.

אלו שתלו את ייבם בה' ובטחו בו שיעשה עבורם את הטוב ביותר, הם הצליחו איכשהו לשרוד את אותה תקופה נוראה וקשה של אי ידיעת העתיד והפחד מפני הבאות. הם ידעו שיש להם על מי לסמוך, ויחסית יכלו לתפקד ברמת רוגע מסוימת, כאשר בודאי שלא הוללו את עצמם שיהיה טוב, ואף ידעו שמה שיה' עושה וסובל להם, זהו הטוב ביותר עבורם, ואף אם נגזר עליהם לההרג בידי אותם מלאכי חבלה, זהו הטוב ביותר עבורם.

בסופו של דבר התברר כי כל אלו שתלו את ייבם בחשבונות שונים, טעו טעות מוחלטת. השלטון הרומני לא התחשב כלל עם החשבונות הללו, ותוך זמן קצר החלו לקחת את יהודי המקום למחנות עבודה וגיטאות, כאשר חלק מהם נשלחו עד מחנות המות הרחוקים כאושויץ ודומיהם, ומאות אלפים מיהודי המקום נהרגו על קידוש ה' ונשמתם עלתה בסערה היהיממה, ה' ניקום דמם. ושאר יהודי המדינה סבלו סבל רב מהמלחמה הנוראה.

מלבד זאת, כאשר המלחמה נמשכה שנים נוספות, השלטון הרומני חשב לפרוש מהבית עם השטן, הם ראו מה יאירע לכיניהם והוונגרים, שמלאכי החבלה כבשו את ארצם תוך זמן קצר ועמדו על גבולות ארצם. גם המחשבה על ההגנה שיוכלו לקבל מהרוסים התנפצה לרסיסים, כשהרוסים נחלו מפתות קשות בשדות הקרב, כשהם כרוכים פינמה לטובי המדינה, כשהכובשים אחריהם כמעט הגיעו עד למוסקבה הבירה, ורק חסד ה' בדמות החורף הקר שהקדים לבוא באותה שנה, הוא אשר הציל את רוסיה מנפילתה המוחלטת וכיבושה המלא בידי אותם מלאכי חבלה.

במצב שכזה, הרי הקרפטים העצומים לא היו כלל מחסום הגנה מפני הכובשים, כשצבאותיהם עומדים מול רומניה מצפונה מפולניה ורוסיה הכבושות, ומדרומה, מיגוסלביה שיהא אף נכבשה זמן רב קודם לכן, ואכן תוך זמן קצר ובלא מלחמה המדינה היתה בידי הכובשים האורזים.

היות וכיבושה של רומניה היתה בשנה האחרונה של המלחמה, ובאותה עת הצוררים רוצחי הגופות כבר שעתם הגדולה והצלחתם המסחררת התחילה לדעוך, ואף הם החלו לראות כישלונות וכאבים בשדה הקרב, כך שלא היתה בידם האפשרות להקצות אלפי חיילים ומשאבים רבים לפעולות רציחת גופי יהודיה, ועל כן, למרות שגויי רומניה רצחו בעצמם מאות אלפי יהודים בארצם ומחוצה לה, ועל אף שרוב יהודי רומניה היו במחנות עבודה, עצם הדבר שזה בא מחמת המשללה הרומנית ולא של הכובשים, אותו 'רע' היה 'טוב' שעל ידו השתלשל המציאות של הצלת רוב יהודי רומניה מידם הרעה והנוראה של מלאכי החבלה.

בסיומה של המלחמה הנוראה עדיין נשארו יהודים רבים במדינת רומניה בכלל ובעיר יאסי בפרט, אלא שבאותה עת המקום עבר לשליטה קומוניסטית, והמדיניות הקומוניסטית גרסה, שהאזרחים הינם רכוש המדינה ואין לתת להם לצאת מתחומה, ועל כן היהודים שניצלו מרוצחי הגופות ונשארו בחיים למרות הכיבוש האכזרי של אותם מלאכי חבלה, היו צריכים כעת להתמודד עם השלטון הקומוניסטי שביקש להשתכחם ונורתן ולהעבירם מחוקי רצון.

האמת היא, שהמטטר הקומוניסטי ברומניה, לא היה כמטטר הרוסי. הם לקחו את השיטה בלא כל פרטיה. העיקר במטטר היה הבעלות המוחלטת של המדינה על כל תושביה והשוויון המדומה בו ראשי השלטון חיים בפאר והדר, וכל תושבי המדינה עניים ואביונים מגורים. בחלק של המלחמה בה' ותורתו, בזה הם לא השקיעו מאמצים כמו שכיניהם הרוסים.

הטראומה של המלחמה האחרונה הכתה קשות בלבבות היהודים, במיוחד אלו שלא היו מהיאיים והשלמים, כשראו שכל מה שהתקרבו לשכניהם הגויים וחיו עמם בידידות, הם היו הראשונים להלשין עליהם ואף להשתתף בעצמם בהריגתם. וכידוע שכל אלו שהיו חלשים ביהדותם לפני המלחמה, לאחריה היו להם "תירוצים" להחלש עוד

חלק מעונשו וקללתו של אדם הראשון אחר חטא עץ הדעת, היה (בראשית ג' טו), 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', שמלבד עצם המיתה שנגזרה בו, נכללה בו גם הקללה של הקשר והשייכות התמידית בין האדם לאדמה, שלא די שלאחר אריכות ימיו ושנותיו הוא חוזר לאדמה שממנה הוא לוקח, אלא כל מים האדם, בכדי שיוכל לחיות במנוחה וברוגע ושלוה יחסית, הוא צריך את האדמה אשר הוא עליה, שהיא תהיה שלו וקנינו, ולא יחשוש שבכל עת היא תלחק ממנו. אכן אף אם יש לו בית ומקום, כמעט תמיד ליבו בדאגות מה טומן בחובו העתיד, ומה הצרות שעלולות לבוא בצוק העתים.

אצל בעלי החיים לא קיימת כלל מציאות של חשש ואי וודאות אודות העתיד. למרות שבכל עת יכול לקום עליהם בעל חיים גדול מהם ולטרוף אותם, ועל כן בכל עת ושהה עיניהם מביטים לכל עבר, בכל זאת הם חיים את הרגע באושר ובשלוה, ואף אם אירע להם דבר נוראי, שטורף עמד עליהם ולקח להם את ילדיהם, על אף שבשעת מעשה החלש נלחם כגיבור ומסר נפש למען צאצאיו, זמן מה לאחר מכן, הם שוכחים את מה שהיה וחוזרים לחיות חיי רוגע ושלוה, בלא לחשוש דבר.

רצון ה' בבריאת האדם היא, שלא תוכל להיות מציאות של רוגע ושלוה מוחלטים, אלא רק למי שסומך בה' ובטח בו שיושה לו את הטוב ביותר. בלא אמונה מוחלטת זו, העשיר חושש בכל עת על עושרו, וכמה שהוא צבר יותר ממון ועושר, כך האושר מתרחק ממנו, הפחד שיישדדוהו או יחמסדו, יגנבוהו או יעשקוהו, יקחו לו מממנו או נכסיו יאבדו משוים, אינו נתון לו כל מנוחה, ובמקומות רבים מתווסף הפחד שיחטפו אותו או את בני ביתו בעבור ממנו, וכפי שכבר אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ה' ט"א), 'והשבוע לעשיר איננו מנחת לו לישון'. כך גם העני שעולה על משכבו רעב וחסר כל ומחשבתו וחלומותיו סובבות אודות פרוסת לחם שיוכל להשיג לו ולילדיו, שדקדוקי עניית אלו יכולים להעבירו על דעתו ורדת קונו, כמאמרים ז"ל (עירובין מ"א ב'). ובמיוחד מי שיש לו חובות הדוחקים ומציקים אותו, שכבר אמרו חז"ל (שם) שאינו רואה פני גיהנם.

התולה את ייבטו ומבטחו באיתני עולם או בחילו ועשרו ובכל מיני הבטחות וסברות, בסופו של דבר מלבד מה שנוחל מפח נפש מעצם אכזבתו המרה כאשר הוא מגלה שכל משענתו לא היתה אלא משענת קנה רצון, עוד הוא נופל ומתמוטט עד למעמקי עמק הבבא. כמו בני ישראל שנישענו על מצרים שיבואו לעזרתם או שאשור יגן עליהם, וכשהגיע שעת המבחן כל התוכניות נשלו והם נפלו ביד האויבים. גם אלו המאמינים בקווים אדומים שישנם לטובת ישראל, עומדים בכל פעם בתדהמה מוחלטת מפני מעשיהם, כי יהודים בגרמניה שלא העלו בקצה דעתם ששכניהם האזיבים והנחמדים יעמדו עליהם ויהרגו וישחטום המה וילדיהם, או כשלטון הכפירה והרשע של הערב בר השולט בארץ הקודש, החפצים לעמוד עלינו לכלותינו, לאבד החילה את יהדותינו ולשמד את ילדינו. ה' יצילנו מידם ומיד כל הקמים עלינו.

אבל אלו הבוטחים בה', הם לא ימוטו לעולם ועד, אותם ה' יציל מיד כל הקמים עליהם בכל דור ודור. הם דוממים נפשם ומרגישים כגמול עלי אמו, שהם בידו של הקב"ה, וכל מעשי הצלה שעושה הם רק בגדר השתדלות המוטלת עליהם לעשות.

כשפרצה מלחמת העולם האחרונה, וצוררי ישראל הצליחו לכבוש בסערה את ארצות אירופה, והרגו ושחטו את יהודיה, נמנע ועד זקן גופ נשים, והשמועה הגיעה עד לרומניה שהיא מהארצות המזרחיות של אירופה והרחוקות מהזית האירופאית. בתחילה לא אבוי יהודי המקום להאמין לסיפורים ולשמועות, אך לאחר שנודע שאכן הדברים אמיתיים ונוראים, החל להפול על יהודי רק חלק קטן ממה שקורה בפועל, והכל ליפול על יהודי המקום אימה ופחד.

השמועה הרעה הגיעה אף אל יהודי 'אסי', העיר הגדולה שבמזרח רומניה, 'חבל' ומולדובה, הסמוכה לנהר פרוט והנושק לגבול אוקראינה, החבל המערבי של רוסיה, ומצידה השני סמוכה לנהר סירט שלמרגלות הרי הקרפטים הענקיים, והאימה והפחד נכנסו והתיישבו על ליבם, והחלו לחשש מה עליהם לעשות ולאן כדאי להם להימלט.

כשעברו הימים והתרבו השמועות והזיזקות אודות המתחולל במדינות אירופה האחרות, דעתם של יהודי יאסי התחלקה. היו שטענו שאין להם מה לדאוג מפני אותם רשעים ומלאכי חבלה, ראשית, שהרי ממשלת רומניה היא ביחס יזדות עמם ואף כרתה ברית צבאית עם חילותם, ועל כן בודאי שלא יבואו לכבוש את ארצם. מה עוד חשבו הללו, שאף אם יבואו על דבר הרבית התבטל והם ימשיכו במסעי הכיבוש ויצליחו לכבוש את ארצם, מיקומם הגיאוגרפי מאחורי הרי הקרפטים הענקיים, ימנע מהכובשים להמשיך לחלק השני של המדינה, ומה גם שהמיקום שלהם הסמוך לרוסיה יגרום שהרוסים לא יתנו להם להתקרב לגבולם ובודאי יקומו עליהם המלחמה ובמקרה הגרוע ביותר הרוסים יצליחו למנוע מהם לעבור

